

Nr 127.

Av herr **Nordenson**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd åt handelsgymnasier.

I årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 187, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Understöd åt handelsgymnasier anvisa ett anslag å 370 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med ett belopp av 349 700 kronor.

Av propositionen framgår, att handelsgymnasierna hos skolöverstyrelsen sökt statsunderstöd för budgetåret 1942/1943 med sammanlagt 409 400 kronor, d. v. s. i runt tal 60 000 kronor mer än anslagsbeloppet för innevarande budgetår. Skolöverstyrelsen har med hänsyn till införandet av värtjänstutbildning vid handelsgymnasierna och dessas svåra ekonomiska förhållanden föreslagit en ökning av anslaget med 35 000 kronor, medan Kungl. Maj:t stannat vid att föreslå en höjning med allenast 20 300 kronor till nysnämnda belopp 370 000 kronor.

Det av Kungl. Maj:t tilldelade statsanslaget till Stockholms handelsgymnasium — Frans Schartaus handelsinstitut — utgör för innevarande verksamhetsår 70 000 kronor. Gymnasiet har för det kommande arbetsåret hemställt om ett till 80 000 kronor ökat anslag. I statsverkspropositionen uttalas beträffande användningen av den av Kungl. Maj:t äskade anslagsökningen med 20 300 kronor icke annat än att »det torde framdeles ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av de olika gymnasiernas ekonomiska ställning bestämma om fördelningen av det sålunda ökade anslaget».

Av skolöverstyrelsens framställning om statsanslag för handelsgymnasierna för nästa budgetår torde här få återgivas följande avsnitt, sådant det är refererat i statsverkspropositionen:

»Av de nio gymnasierna syntes Stockholms handelsgymnasium ha den mest ansträngda ekonomien. Ingivna räkenskapsutdrag visade, att detta gymnasium haft underskott på respektive 31 200 och 49 900 kronor för de båda sista läsåren, och den beräknade staten för 1941/42 slutade med ett underskott på 50 167 kronor. Detta innebure, att skolans huvudman, Stockholms grosshandels-societet, nödgats lämna ett bidrag, som för budgetåren 1939/42 utgjorde respektive 75, 104 och 104 procent av statsbidraget. För att skolan skulle kunna täcka en del av underskottet hade Kungl. Maj:t den 1 augusti 1941 medgivit, att terminsavgifterna i den tvååriga kursen vid gymnasiet finge för arbetsåret 1941/42 uppgå till sammanlagt högst 250 kronor. I de anförda siffrorna rörande budgetåret 1941/42 hade inkomstökningen på grund av denna höjning medräknats. Handelsgymnasiet åtnjöte icke kommunalt understöd, varför ansvaret för skolans ekonomi helt

fölle på huvudmannen. Det vore överstyrelsen bekant, att under trycket av den alltmer växande ekonomiska bördan farhågor yppats för att huvudmannen skulle nödgas frångå målsmanskapet. Det syntes överstyrelsen vara både skäligt och nödvändigt, att statsunderstödet till det hårt tyngda gymnasiet ökade.»

Detta referat bör kompletteras med den upplysningen, att gymnasiet för sin del hemställt att för det nu löpande arbetsåret få höja elevavgiften i den tvååriga kursen till 300 kronor. Ehuru skolöverstyrelsen tillstyrkte framställningen, medgav emellertid Kungl. Maj:t, såsom framgår av vad ovan anförts, icke större höjning av elevavgiften än till 250 kronor. Vidare bör här särskilt understrykas skolöverstyrelsens uttalande, att det vore överstyrelsen bekant, att under trycket av den alltmer växande bördan, som den ekonomiska förpliktelsen gentemot skolan ålade huvudmannen — Stockholms grosshandelssocietet — farhågor yppats för att denne skulle nödgas frångå målsmanskapet och därmed lämna åt läroanstalten att på andra vägar söka det ekonomiska stöd, varav den vore i oundgängligt behov.

Grosshandelssocietetens huvudsakliga uppgift är att lämna ekonomiskt understöd åt behövande köpmän, borgare och sjökaptener. Självfallet är, att i nuvarande läge ökade anspråk i detta hänseende ställas på grosshandelssocietetens. Då härtill kommer, att societeten torde ha att räkna med beskattning efter hårdare grunder än hittills, äro societetens möjligheter att ytterligare stödja läroanstalten strängt begränsade. I detta sammanhang må nämnas, att enligt de ursprungliga grunderna för statsbidraget till gymnasiet skulle grosshandelssocietetens behöva bidra med »minst en tredjedel av statsanslaget». I själva verket har — på sätt framgår av vad tidigare anförts — societeten nödgats lämna ett bidrag, som för budgetåren 1939/42 utgjorde respektive 75, 104 och 104 procent av statsbidraget.

Det vore ur olika synpunkter beklagligt, om grosshandelssocietetens skulle nödgas lämna målsmanskapet för Stockholms handelsgymnasium. Uppenbarligen bör det ligga i statens intresse att genom ökat ekonomiskt stöd åt anstalten hindra en dylik utveckling. I motsatt fall torde nämligen det allmännas utgifter för motsvarande undervisningsverksamhet bli väsentligt större än hittills.

I anledning av uttalande av statskontoret i dess yttrande över skolöverstyrelsens riksdagspetita har ecklesiastikdepartementet anmodat gymnasiet att föreläsa utredning, huruvida möjligheterna att nedbringa dess utgifter tillvaratagits. Sedan dylik utredning jämväl från de övriga gymnasierna lämnats, har departementschefen i statsverkspropositionen konstaterat, att »från handelsgymnasierna inhämtade uppgifter rörande besparingsåtgärder utvisa, att gymnasierna sökt pressa ner sina utgifter så långt de ansett rimligen kunna ske. — — — Av de erhållna uppgifterna har jag — — — fått

den uppfattningen, att handelsgymnasierna gjort allvarliga bemödanden att hålla utgifterna nere genom besparingsåtgärder.»

Vissa utgiftsstegringar äro emellertid ofrånkomliga, nämligen förutom för ökade bränslekostnader även för stigande lärarlöner på grund av höjda dyrtidstillägg. Omnämnas må, att lärarlönernas storlek äro reglerade genom av Kungl. Maj:t särskilt utfärdade bestämmelser (S. F. S. nr 529/1938). En på basis av nu gällande förutsättningar upprättad och i oktober 1941 till skolöverstyrelsen ingiven kalkyl över beräknade inkomster och utgifter under räkenskapsåret 1942/43 har följande utseende.

Inkomster:

Statsanslag	Kr. 70 000:—
Elevavgifter	» 69 000:—
Grosshandels societetens obligatoriska bidrag	» 23 333:—
	<hr/>
	Kr. 162 333:—
Underskott att täckas	» 59 667:—
	<hr/>
	<u>Kr. 222 000:—</u>

Utgifter:

Löner, arvoden och pensionsbidrag	Kr. 195 000:—
Inventarier	» 0:—
Omkostnader	» 27 000:—
	<hr/>
	<u>Kr. 222 000:—</u>

Enligt denna kalkyl skulle sålunda grosshandels societetens bidrag komma att uppgå till 119 procent av statsanslaget. Även om statsanslaget skulle ökas med 10 000 kronor, skulle societetens bidrag ändock utgöra ej mindre än 91 procent därav.

Handelsgymnasierna äro visserligen formellt enskilda läroanstalter, men i själva verket stå de kommunerna mycket nära. Alla gymnasierna torde också åtnjuta kommunalt understöd med ett enda undantag: Stockholms handelsgymnasium. Detta förhållande talar alldeles särskilt starkt för ett ökat statsbidrag till denna läroanstalt, vars understöd från staten torde relativt sett vara mindre än motsvarande bidrag till de övriga gymnasierna.

Det är givet, att det nuvarande statsfinansiella läget måste medföra nedskärningar av utgifterna på olika områden. För näringslivet är det av yttersta vikt, att alla besparingsmöjligheter vidtagas, så att skattebördan icke blir än mera tryckande än hittills. Å andra sidan bör icke lämnas obeaktat, att de utgifter, som nedläggas på ungdomens utbildning för praktiska yrken, i regel äro väl använda medel. Detta gäller icke minst under nu rådande svåra förhållanden, då kraven på dem som skola arbeta i näringslivets tjänst måste ställas högre än eljest. Användande av medel för

ungdomens yrkesutbildning får betraktas som ett led i vår beredskap att möta tidens ekonomiska påfrestningar.

Med allt erkännande av den återhållsamhet, som Kungl. Maj:t iakttagit i anslagsäskandena för handelsgymnasiernas verksamhet, synes det dock vara både rimligt och lämpligt att det för ändamålet begärda anslaget höjes med ytterligare 10 000 kronor att användas för ökat bidrag med samma belopp till Stockholms handelsgymnasium.

Med åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att anslaget till Understöd åt handelsgymnasier för budgetåret 1942/1943 skall utgå med ett belopp av 380 000 kronor med föreskrift tillika, att efter Kungl. Maj:ts prövning minst 80 000 kronor därav skola tilldelas Stockholms handelsgymnasium.

Stockholm den 24 januari 1942.

Harald Nordenson.
